

**ממ"ד תורני-מדעי
"הראל"
רמת בית שמש**

הלכה יומית לחדש טבת

הלכות רכילות ולשון הרע

יום שלישי ג' בטבת

1. איסור רכילות ולשון הרע הוא אסור מהתורה
זוהי מצות לא תעשה כיון שנאמר: **לא תלך רכיל בעמך**. (ויקרא י"ט, ט"ז)

יום רביעי ד' בטבת

2. מהו אסור רכילות?

אסור לאדם ללכת ולספר ולומר: כך וכך שמעתי על פלוני, פלוני:
האדם סוחר בספורים: אוסף ספורים שהוא שומע ומעביר אותם לאחרים.
אסור לספר גם אם כל הפרטים של המקרה הנם נכונים.

יום חמישי ה' בטבת

3. אסור רכילות הוא גם אם אין דברי גנאי על האדם בספור שמספרים עליו.

יום שישי ו' בטבת

4. אסור רכילות הוא גם אם האדם שמספרים עליו רכילות לא מכחיש
את הנאמר עליו.

יום ראשון ח' בטבת

5. מהו אסור לשון הרע?

אסור לספר בגנות האדם (אמירה המפחיתה מכבודו של הזולת
או גורמת לו הרגשה רעה, נזק גופני או הפסד כספי) גם אם אומר אמת.

יום שני ט' בטבת

6. אסור לספר לשון הרע גם בפניו של האדם שמספרים עליו לשון הרע.
אסור לספר לשון הרע גם שלא בפניו של האדם שמספרים עליו לשון הרע.

יום שלישי י' בטבת

7. המספר דברים על חברו אשר רק באשר יסופרו מאיש לאיש הם יגרמו נזק לחברו, לגופו או לממונו, עובר על אסור לשון הרע.

יום רביעי י"א בטבת

8. אסור לספר לשון הרע גם מתוך שחוק וקלות ראש, ללא שגגה וללא כוונה לבזות או להזיק לאדם שעליו מספרים.

יום חמישי י"ב בטבת

9. המדבר בגנות חברו דרך רמאות, כלומר: כשמוחים בו שיפסיק לספר - הוא אומר: "אני לא ידעתי שזה לשון הרע", או הוא אומר: "לא ידעתי שאלו מעשיו" - בשני המקרים זה לשון הרע. שלמה המלך אמר: "היה זקים חצים ומות ואמר הלא משחק אני" (משלי כ"ו, י"ח – י"ט) - המספר לשון הרע דרך רמאות דומה לאדם המשחק עם חצים ואין לו כוונה, כביכול, להרוג באמצעות כלי מלחמה אלו אך בפעל הוא פוגע מאד.

יום שישי י"ג בטבת

10. אסור לכתוב דברים שהם בגדר לשון הרע וכן אסור להראות כתב שמתוכו נראה גנותו של הכותב וכן אסור לגנות אדם בכל דרך, כגון: בהכפעת פנים או ברמז.

יום ראשון ט"ו בטבת

11. אסור לספר לשון הרע גם אם המספר מגנה גם את עצמו בתוך הגנות שהוא מגנה את חברו, ואפילו אם הוא מקדים לגנות את עצמו - אסור לספר לשון הרע.

יום שני ט"ז בטבת

12. אסור לשהות בחברת אנשים המספרים לשון הרע: אין לשבת לידם, אין לדבר אתם או לשמע אותם, מכיון שהוא עלול להכשיל ולדבר לשון הרע כמוהם.

יום שלישי י"ז בטבת

13. "בעל לשון הרע" - הוא אדם שהרגל לספר לשון הרע באפן תמידי

ואינו מקבל על עצמו להשמר ולהזהר מחטא זה.
ענשו של בעל לשון הרע - חמור מאד.

דוד המלך אומר על בעל לשון הרע : " יכרת ה' כל שפתי חלקות לשון
מדברת גדולות" (תהילים י"ב, ד') - כלומר ה' יעניש את בעל לשון הרע.

יום רביעי י"ח בטבת

14. "מוציא שם רע" - הוא אדם המספר בגנות חברו ואומר דברי שקר.

יום חמישי י"ט בטבת

15. אבק לשון הרע היא אמירה שאף על פי שאינה נחשבת ללשון הרע בפני עצמה, היא
עלולה לגרום לאחרים לדבר לשון הרע.

יום שישי כ' בטבת

16. דגמא של אבק לשון הרע הוא: לשון הרע ברמיזה - הערה המרמזת שלזולת יש
חלשה או מגרעת כי היא עלולה לגרום לשומעים לדבר בגנותו של אותו אדם.
כמו: אל תדברו על אדם מסוים כי אינני רוצה להודיע מה ארע לו ומה יהיה לו.

יום ראשון כ"ב בטבת

17. המספר בשבחו של אדם בפני שונאו הרי זה אבק לשון הרע, כיון שסביר שדברי שבח אלו יגרמו
לשונא לפרט את כל מגרעותיו של האדם המדבר.
שלמה המלך אמר "מברך רעהו בקול גדול בפקר השפים, קללה תחשב לו"
(משלי כ"ז, י"ד) - מרב דברי שבח מגיע לדברי גנות.

יום שני כ"ג בטבת

18. אבק לשון הרע כולל גם דיבור שבו אומר לחברו על אדם שלישי
מי חשב שפלוגי יתנהג כמו שהוא מתנהג עכשיו?

יום שלישי כ"ד בטבת

19. הרואה אדם שעשה עול לחברו - גנב ממנו, רמה אותו, הזיק לו, צער או
ביש אותו וידוע לו בבירור שהאיש לא תקן את העול (כלומר: לא השיב את הגנבה או לא שלם תמורת
הנזק), רשאי לספר את הדבר לאחרים, אם ישיג
אחת משתי המטרות הבאות:

יום רביעי כ"ה בטבת

20. המטרות של ספור הדברים על הזולת הם:

- א. ספורו יסיע למי שגזוק לקבל את התמורה על ההפסד שלו, או ימנע ממנו נזק נוסף.
- ב. ספור המעשה ישפיע על אחרים שלא ילמדו ממעשיו וילכו בדרךיו הרעות או שיביא לכך שעושה העול יטיב דרכו הרעה בעקבות הבושה שתגרום לו מפרסום המעשה שלו.
- רק אם תושג אחת מן המטרות - רשאי לספר את הדבר לאחרים.

יום חמישי כ"ו בטבת

21. כל ההתר לספור לשון הרע הוא רק אם מתקיימים שבעה תנאים, בנוסף לקיום אחת מהמטרות שהזכרנו לעיל.
- שבעת התנאים הם:
- א. על המספר לדעת בברור את האמת.
 - ב. עליו להתבונן על פי דיני התורה שאמנם נעשה עול.
 - ג. עליו להוכיח תחילה את האדם, אם יש סיכוי שיקבל את התוכחה.
 - ד. שלא להגזים ולהגדיל את ספור המעשה הרע יותר ממה שקרה באמת-כדי שלא לשקר, ולהיות מוציא שם רע.
 - ה. עליו לבנון לתועלת ולא לספר מתוך שנאה שיש לו עליו כבר.
 - ו. אם אי אפשר להשיג את התועלת בדרך אחרת בלי לספור לשון הרע.
 - ז. שלא יגרם לאדם שמספרים עליו נזק יותר מכפי שמגיע לו על פי דין.

יום שישי כ"ז בטבת

22. ה"תפץ חיים" מונה שלשים ואחת מצות מהתורה שהמספר או השומע לשון הרע יכול להכשיל ולעבר עליהם. מנין זה של העברות מתייחס לתנאים שונים ולנסיבות שונות אך בכל מקרה מביא דבור של לשון הרע לידי עברות רבות בהן חוטאים המספר או השומע או שניהם יחד.
- מכאן אנו לומדים על החמרה של אסור לשון הרע.

יום ראשון כ"ט בטבת

23. חובה מוטלת על כל אדם מישראל ללמוד הלכות אלו מדי יום ביומו. נושא זה גדול מאוד גם באיכות וגם בפמות ואם נרצה למצותו עד תום-לא יספיק חבור גדול, וכבר נתחברו הרבה ספרים, לדגמא:
- "תפץ חיים", "שמירת הלשון" - על ידי רבי ישראל מאיר הכהן- ה"תפץ חיים", וכן "קיצור תפץ חיים", "נצור לשונך", "אנו תפצים בחיים" ו"אני שומר לשון".

"מי האיש התפץ חיים אהב ימים לראות טוב"

נצר לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה

סור מִרְעָה וְעֲשֵׂה טוֹב בְּקֶשׁ שְׁלוֹם וְרַדְפָּהוּ"

(תהילים, ל"ד, י"ג-ט"ו)